

Στο Μέτωπο

Γιώτα Κριλή

Μέρος 31^ο

Μια μέρα καθώς κάθονταν με την παρέα τους ο Νικήτας με τον Άγγελο πρόσεξαν δυο στρατιώτες, στην κορυφή της τηλεγραφικής κολόνας, παραδίπλα. Όταν κατέβηκαν ο Νικήτας αναφώνησε: «Γιώργη!» και υποδέχτηκε χαρούμενος τον ξάδερφό του. «Απ' εδώ ο Πελοπίδας», είπε ο Γιώργης συστήνοντας τον συνεργάτη του. Ο Νικήτας τούς σύστησε στην παρέα. Κάθισαν, σκούπισαν τον ιδρωτά τους και ήπιαν νερό από το παγούρι τους. Ο Πελοπίδας ήταν ψηλός στο μπόι του Γιώργη αλλά ξανθός και γαλανομάτης με γενειάδα.

- Βιγλίσατε τίποτα από την κορυφή της κολόνας;

- Όχι. Όμως οι τουρκικές συμμορίες κάνουν συνέχεια επιδρομές. Δεν προφταίνουμε να ενώνουμε τα σύρματα που κόβουν οι τσέτες.

- Έγινε χαμός στο Αϊδίνι. Εμάς μας έλαχε να γίνουμε νεκροθάφτες του, είπε ο Νικήτας.

- Δυστυχώς. Γίναμε και εμείς μάρτυρες των κακουργημάτων. Μπήκαμε αμέσως μετά, όταν ξαναπήραμε την πόλη, για να διορθώσουμε τις τηλεφωνικές γραμμές.

- Λέγονται πολλά. Εσείς τι γνωρίζετε;

- Πάντα θα λέγονται πολλά γι' αυτή την τραγική καταστροφή, είπε ο Πελοπίδας και συνέχισε. Ο συνταγματάρχης Σχοινάς δεν είχε το σθένος του Λεωνίδα να φυλάει Θερμοπύλες. Όμως, ζητούσε επειγόντως βοήθεια απ' το αρχηγείο στέλνοντας επανωτά τηλεγραφήματα. Δυστυχώς, η βοήθεια άργησε να φτάσει. Υπήρχε και το πρόβλημα τηλεγραφικής επικοινωνίας. Υπάρχει και το πρόβλημα με τους αυστηρούς περιορισμούς. Απαγορεύεται να μπαίνουν Έλληνες στρατιώτες στα τουρκικά σπίτια και ν' αποπλίζουν τους κατοίκους. Απαγορεύεται να καταδιώκονται οι τουρκικές συμμορίες μέχρι τον Μαϊάνδρο για ν' αποφεύγονται οι συγκρούσεις με τους Ιταλούς. Ο Σχοινάς δειλίασε κι έφυγε αφήνοντας τους Έλληνες ανυπεράσπιστους στις αγριότητες των τουρκικών ορδών για τρεις μέρες. Τώρα έχει στηθεί στρατοδικείο στη Σμύρνη για το Σχοινά και το επιτελείο του.

- Μα ποιος επιβάλλει τους περιορισμούς;

- Το ανώτατο Συμμαχικό Πολεμικό Συμβούλιο, που αποτελείται από τους Άγγλους, τους Γάλλους και τους Ιταλούς. Οι στρατιωτικοί αντιπρόσωποί του παρακολουθούν τις ελληνικές επιχειρήσεις και χωρίς την άδειά τους δεν μπορούμε να κάνουμε ούτε ένα βήμα.

- Μήπως μάθατε πόσα είν' τα θύματα;

Εμείς ανοίγαμε συνέχεια τάφους.

- Δυστυχώς, Νικήτα, είναι χιλιάδες. Μια αναφορά λέει ότι απ' τις οχτώ χιλιάδες Ελλήνων κατοίκων έχουν βρεθεί μόνο οι μισοί. Οι υπόλοιποι σφάχτηκαν, κάπκαν ή αρπάχτηκαν απ' τους Τούρκους, είπε ο Γιώργης.

- Εγώ είμαι ντόπιος από τ' Αϊβαλί, αλλά υπηρετώ εθελοντής στην Εθνική Άμυνα, δήλωσε ο Πελοπίδας. Αναλογίζομαι την καταστροφή και βγάζω το συμπέρασμα ότι εκείνο που μας χαντάκωσε είναι η υπεραισιοδοξία. Μας τύφλωσε το πολυπόθητο όνειρο της λευτεριάς, η συμπαράσταση των Μεγάλων Δυνάμεων, η ήττα της Τουρκίας. Ο ελληνικός στρατός μπήκε στο Αϊδίνι αμαχητί πριν ένα μήνα. Οι Έλληνες και οι Αρμένιοι κάτοικοι του υποδέχτηκαν πανηγυρικά. Οι Τούρκοι δέχτηκαν να μην προβάλουν αντίσταση μ' αντάλλαγμα την υπόσχεση ότι ο τουρκικός πληθυσμός δεν θα διέτρεχε κίνδυνο. Δυστυχώς, ο Σχοινάς και το επιτελείο του δεν πήραν τα βασικά μέτρα ασφαλείας. Δεν διαμαρτυρήθηκαν για τους περιορισμούς, μολονότι γνώριζαν ότι οι Τούρκοι είχαν αρπάξει τα όπλα και τα πυρομαχικά από την αποθήκη της πόλης και τα είχαν στα σπίτια τους και ότι οι συμμορίες του Νουρεντίν είναι οπλισμένες. Γνώριζαν επίσης πως οι Ιταλοί οργανώνουν και εξοπλίζουν Τούρκους λησταντάρτες στην ιταλική ζώνη. Είναι κατάφωρη η συμμαχία τους με τους Τούρκους. Στο πεδίο της μάχης βρέθηκαν πολλά ιταλικά εφόδια, ακόμη και επωμίδες.

- Τα είδαμε κι εμείς. Τα 'χουν μαζέψει σωρό στο κέντρο της πόλης, είπε ο Νικήτας. Κύριε Πελοπίδα, πέστε μας εσείς που 'χετε ζήσει με τους Τούρκους, τι είδους άνθρωποι είναι; Πώς μπόρεσαν να κάνουν τέτοια απάνθρωπα κακουργήματα; Βεβήλωσαν ακόμη και τους νεκρούς.

- Εμείς οι Έλληνες έχουμε κακιά πείρα από τους Τούρκους για πολλούς αιώνες. Είναι αλαζόνες και μας αποκαλούν ραγιαδες, παρότι εμείς έχουμε αναπτυγμένο πολιτισμό. Το πρόβλημα έχει να κάνει και με το φανατισμό. Δυστυχώς, οι άνθρωποι φανατίζονται εύκολα από διάφορες ιδέες και φρονήματα. Ένας φανατισμένος χάνει την ανθρώπινη υπόστασή του και κάνει απάνθρωπες πράξεις. Αφαιρεί ακόμα και την ανθρώπινη υπόσταση των θυμάτων του, ώστε να μην έχει ενοχές για τα εγκλήματά του. Ο φανατισμός των Τούρκων έχει να κάνει με τον εθνικισμό. Όπως γνωρίζετε, το κίνημα των Νεότουρκων να δημιουργήσουν ομογενές κράτος αναπόφευκτα προϋποθέτει την απουσία των χριστιανικών πληθυσμών. Εξού και η γενοκτονία των Αρμενίων το '15, τα «Αμελέ Ταμπουρού», οι φοβεροί διωγμοί και

οι σφαγές. Οι Νεότουρκοι χρησιμοποιούν το Κοράνι για να φανατίζουν τον θρησκόληπτο τουρκικό λαό. Το 'χω διαβάσει το Κοράνι. Λέει: «Σφάζετε τους άπιστους... Αιχμαλωτίστε τους και σύρτε τους σκλάβους...» Δηλαδή, έχουν και την ευλογία του Θεού τους να κάνουν τα όργια που έκαναν πρόσφατα στο Αϊδίνι και στην Πέργαμο.

- Είχατε προβλήματα στ' Αϊβαλί; ρώτησε ο Άγγελος.

- Θα σας δώσω μια σύντομη εικόνα. Πριν το 1914, τ' Αϊβαλί ήταν μεγάλο πολιτιστικό και οικονομικό κέντρο. Υπήρξε και κέντρο Διαφωτισμού. Είχε πληθυσμό γύρω στις 40.000 και οι κάτοικοι ήταν σχεδόν όλοι Έλληνες. Μάλιστα μερικές χιλιάδες είχαν και ελληνική υπηκοότητα. Είχαμε σχολεία και σχολές. Είχαμε Ακαδημία που δίδαξαν πολλοί λόγιοι του Έθνους. Ο Θεόφιλος Καϊρης ήταν διευθυντής της πριν την Επανάσταση του '21. Είχαμε τυπογραφεία - το πρώτο ιδρύθηκε έναν αιώνα πριν. Είχαμε εκκλησίες και παρεκκλήσια. Κάμποσοι ασχολούνταν με το λαθρεμπόριο, το λεγόμενο κοντραμπάντο, και εφοδίαζαν όπλα τους χριστιανούς, σ' όλη την Ανατολή. Οι Τούρκοι εποφθαλμιούσαν τον πλούτο μας και μας φοβόντουσαν. Ο Σουλτάνος μάς είχε χαρίσει δυο προνόμια. Το προνόμιο να μη χτιστεί τζαμί στην πόλη μας και να μην μπει ποτέ Τούρκος καβαλάρης.

Η κατάσταση άλλαξε ριζικά με την ταπεινωτική ήττα των Τούρκων στους Βαλκανικούς Πολέμους. Ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος τους έδωσε την ευκαιρία να εκδικηθούν τους χριστιανούς. Σ' αυτό το έργο συνέβαλαν και οι σύμμαχοί τους οι Γερμανοί, που είχαν αποικιακές βλέψεις στην Τουρκία και θεωρούσαν τους Έλληνες εμπόδιο, γιατί κρατούσαν το εμπόριο στα χέρια τους. Και όταν η Οθωμανική Αυτοκρατορία κήρυξε γενική επιστράτευση, στις αρχές του πολέμου, οι άνδρες έφευγαν από τ' Αϊβαλί και πήγαιναν στη Μυτιλήνη για ν' αποφύγουν το στρατιωτικό. Χρόνο με το χρόνο φύγαμε όλοι και τότε είναι που οι Τούρκοι βρήκαν την ευκαιρία και μπήκαν στ' Αϊβαλί. Αιχμαλωτίσαν γυναίκες, παιδιά και γέροντες και τους έστειλαν εξορία στα βάρη της Ανατολής, απ' όπου γύρισαν μόνο λίγοι στο τέλος του πολέμου. Και όταν επιστρέψαμε εμείς οι ξενιτεμένοι, βρήκαμε τα σπίτια μας ρημαγμένα. Έμαθα ότι τα μικρά μου αδέρφια τούρκεψαν, ότι η μάνα μου πέθανε απ' τις κακουχίες και ότι η αδερφή μου πουλήθηκε. Ο δε πατέρας μου, που στάλθηκε στα «Αμελέ Ταμπουρού», δεν έχει δώσει σημεία ζωής. Η μόνη μας παρηγοριά είναι ο ελληνικός στρατός και η πολιτική του Βενιζέλου.

Το ανώτατο Συμμαχικό Πολεμικό Συμβούλιο, που αποτελείται από τους Άγγλους, τους Γάλλους και τους Ιταλούς. Οι στρατιωτικοί αντιπρόσωποί του παρακολουθούν τις ελληνικές επιχειρήσεις και χωρίς την άδειά τους δεν μπορούμε να κάνουμε ούτε ένα βήμα.